

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ 96/19 и 110/19), како и врз основа на член 50 став 6 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/2019 и 229/20) министерот за образование и наука донесе скратена наставна програма по наставниот предмет *Босански јазик* за III одделение на деветгодишното основното образование за учебната 2020/2021 година.

1. Uvod

Skraćeni nastavni program iz nastavnog programa Bosanski jezik bazira se na ciljeve/očekivane rezultate predviđene nastavnim programom za nastavni program koji se redovno realizuje saglasno utvrđenom nastavnom planu.

Skraćenim programom utvrđuju se određene teme i nastavne jedinice koje se trebaju realizirati za 159 dana, pri čemu se poštuje predviđeni nedjeljni fond časova utvrđen u redovni program, odnosno nastavnik tokom planiranja i realizaciji nastavnih jedinica iz skraćenog programa usmjerava se prema ciljevima/očekivanim rezultatima, određenim pojmovima, metodama i aktivnostima utvrđeni u redovni nastavni program.

2. Pregled područja i nastavnih jedinica

Područja:

- POČETNO ČITANJE I PISANJE (ĆIRILICA) – 64 časova
- JEZIK (GRAMATIKA) - 17 časova
- ČITANJE, KNJIŽEVNOST I LEKTIRA - 71 časova
- IZRAŽAVANJE I STVARANJE - 32 časova
- MEDIJUMSKA KULTURA– 8 časova

Nastavne jedinice

- POČETNO ČITANJE I PISANJE (ĆIRILICA) – 64 časova
 1. Učimo ćirilicu: Abeceda (bosanska latinica i bosanska ćirilica) Ista i slična slova: A, E, M, O, J, K, P
 2. Učimo ćirilicu: Мм i Ии
 3. Učimo ćirilicu: Нн i Сс
 4. Učimo ćirilicu: Тт и Вв

5. Učimo ćirilicu: Vježbe u ćitanju i pisanju
6. Učimo ćirilicu: Diktat „Jesen“
7. Učimo ćirilicu: Дд и Пп
8. Učimo ćirilicu: Vježbe s obrađenim slovima
9. Učimo ćirilicu: Лл и Пп
10. Učimo ćirilicu: Рр и Бб
11. Učimo ćirilicu: Vježbe u prepisivanju
12. Učimo ćirilicu: Diktat s izučenim slovima
13. Učimo ćirilicu: Гг и Зз
14. Vježbe s ćitanjem teksta
15. Učimo ćirilicu: Vježbe s prepisivanjem ćirilice na latinicu
16. Učimo ćirilicu: Жж, Шш
17. Učimo ćirilicu: Цц, Чч
18. Vježbe s ćitanjem i pisanjem ćirilice
19. Učimo ćirilicu: Ћћ, Њњ
20. Vježbe s ćitanjem i pisanjem ćirilićnih slova
21. Učimo ćirilicu: Љљ и Фф
22. Učimo ćirilicu: Vježbe s prepisivanjem teksta s latinice na ćirilicu
23. Učimo ćirilicu: Vježbe s pisanjem
24. Učimo ćirilicu: Diktat
25. Učimo ćirilicu: Хх и Цц
26. Učimo ćirilicu: Уу
27. Učimo ćirilicu: Ćitanje teksta
28. Učimo ćirilicu: Vježbe s prepisivanjem teksta s ćirilice na latinicu
29. Učimo ćirilicu: Bosanska pisana ćirilica (А, Е, Ј, О, К,)
30. Učimo pisanu ćirilicu: Мм, Тт
31. Učimo pisanu ćirilicu: Vježbe s obrađenim slovima
32. Učimo pisanu ćirilicu: Vježbe u pisanju s obrađenim slovima

33. Učimo pisanu ćirilicu: Ии, Вв
34. Učimo pisanu ćirilicu: Vježbe u pisanju s obrađenim slovima
35. Diktat s obrađenim pisanim slovima
36. Učimo pisanu ćirilicu: Нн, Сс
37. Učimo pisanu ćirilicu: Vježbe u pisanju s obrađenim ćiriličnim slovima
38. Učimo pisanu ćirilicu: Дд, Пп
39. Vježbe u čitanju i pisanju ćiriličnih slova
40. Učimo pisanu ćirilicu: Уу, Лл
41. Vježbe s obrađenim ćiriličnim slovima
42. Učimo pisanu ćirilicu: Рр, Бб
43. Vježbe u čitanju i pisanju s obrađenim ćiriličnim slovima
44. Učimo pisanu ćirilicu: Гг, Зз
45. Učimo pisanu ćirilicu: Vježbe prepisivanja s pisane ćirilice na pisanu latinicu
46. Učimo pisanu ćirilicu: Жж, Шш
47. Vježbe s obrađenim pisanim slovima
48. Diktat s obrađenim ćiriličnim slovima
49. Učimo pisanu ćirilicu: Цц, Ќќ
50. Vježbe s obrađenim ćiriličnim slovima
51. Učimo pisanu ćirilicu: Ѓѓ, Њњ
52. Vježbe u čitanju i pisanju s obrađenim slovima
53. Učimo pisanu ćirilicu: Љљ, Фф
54. Vježbe u čitanju i pisanjem s obrađenim slovima
55. Učimo pisanu ćirilicu: Vježbe u čitanju i pisanju
56. Učimo pisanu ćirilicu: Хх
57. Učimo pisanu ćirilicu: Џџ
58. Vježbe u čitanju i pisanju s ćiriličnim slovima
59. Učimo pisanu ćirilicu: Vježbe u čitanju
60. Učimo pisanu ćirilicu: Vježbe prepisivanja s pisane ćirilice na pisanu latinicu

61. Učimo pisanu ćirilicu: Diktat
62. Učimo ćirilicu: Ponavljamo pisanu ćirilicu
63. Ponavljanje: Kako sam savladao/la ćirilicu?
64. Ponavljamo ćirilicu

- JEZIK – 17 časova

1. Rečenica
2. Opšte i vlastite imenice
3. Rod i broj imenica
4. Izjavne, upitne i usklićne rećenice
5. Potvrdne i odrićne rećenice
6. Vrste rećenica – vježbe
7. Veliko slovo – prepisivanje geografskih pojmova
8. Rijeć, slog, glas
9. Gramatićke vježbe
10. Veliko slovo u pisanju vlastitih imena, prezimena i imena praznika
11. Pridjevi
12. Gramatićke vježbe – imenice i pridjevi
13. Glagoli
14. Glagoli - vježbe
15. Brojevi
16. Tekst bez znakova – vježbe za interpunkcijske znake
17. Ponavljanje obraćenog materijala iz gramatike

- ĆITANJE KNJIŽEVNOST I LEKTIRA- 71 časova

1. Obrada pjesme (po izboru)

2. Obrada teksta (po izboru)
3. Obrada teksta (po izboru)
4. Obrada pjesme (po izboru)
5. Obrada narodne priče (po izboru)
6. Obrada pjesme (po izboru)
7. Obrada teksta (po izboru)
8. Obrada teksta (po izboru)
9. Obrada pjesme (po izboru)
10. Obrada teksta (po izboru)
11. Obrada i dramsko čitanje teksta (po izboru)
12. Obrada pjesme (po izboru)
13. Obrada teksta (po izboru)
14. Obrada pjesme (po izboru)
15. Obrada teksta (po izboru)
16. Obrada teksta (po izboru)
17. Obrada teksta (po izboru)
18. Obrada pjesme (po izboru)
19. Obrada iz izbornih književnih djela (nastavnik bira od: Legenda o Marfi krompirici Oven Kolfer, Šećerna priča Slavko Janevski, Kraljica iz dvorišta Bisera Alikadić, Doktor Ofboli Kornej Čukovski, Nešto drugo Ketrin Kejv/Kris Ridel, Pramčioek Enisa Osmančević-Ćurić, Dječije nebo Ismet Bekrić, Vodeni cvijet Omer Turković)
20. Utvrđivanje izbornog književnog djela
21. Obrada teksta (Redoslijed događaja ili po izboru)
22. Obrada pjesme (Pozivnica) ili po izboru)
23. Obrada teksta (ili po izboru)
24. Stranicama dječijih novina (vježbe izražajnog čitanja)
25. Obrada pjesme (ili po izboru)
26. Narodne zagonetke
27. Autorske zagonetke

28. Obrada obaveznog književnog djela „Zelena šuma“ Ahmet Hromadžić
29. Utvrđivanje obaveznih književnog djela „Zelena šuma“ Ahmet Hromadžić
30. Обработка приче (Свездени златници“ ili po izboru)
31. Obrada teksta (ili po izboru)
32. Obrada teksta: (lik, glavni lik ili po izboru)
33. Obrada teksta (ili po izboru)
34. Utvrđivanje teksta (ili po izboru)
35. Obrada pjesme (rima) ili po izboru)
36. Obrada pjesme (ili po izboru)
37. Obrada teksta (ili po izboru)
38. Obrada pjesme za zimu po izboru
39. Obrada izbornog književnog djela (Legenda o Marfi krompirici Oven Kolfer, Šećerna priča Slavko Janevski, Kraljica iz dvorišta Bisera Alikadić, Doktor Ofboli Kornej Čukovski, Nešto drugo Ketrin Kejv/Kris Ridel, Pramčiok Enisa Osmančević-Ćurić, Dječije nebo Ismet Bekrić, Vodeni cvijet Omer Turković)
40. Obrada teksta (ili po izboru)
41. Obrada pjesme (ili po izboru)
42. Obrada narodne priče (ili po izboru)
43. Obrada pjesme (ili po izboru)
44. Obrada basne (ili po izboru)
45. Čitanje i prepričavanje basne po izboru
46. Obrada teksta (ili po izboru)
47. Obrada pjesme (ili po izboru)
48. Обработка на текст (ili po izboru)
49. Utvrđivanje teksta (ili po izboru)
50. Obrada dramskog teksta (ili po izboru)
51. Obrada pjesme (ili po izboru)
52. Obrada brojalice (ili po izboru)
53. Obrada pjesme s humoristične priče: “ ili po izboru)

54. Obrada teksta (ili po izboru)
55. Poslovice
56. Obrada narodne priče (ili po izboru)
57. Obrada basne (ili po izboru)
58. Obrada teksta (ili po izboru)
59. Obrada pjesme (po izboru)
60. Obrada teksta (ili po izboru)
61. Obrada obaveznog književnog djela „Basne, Ezop
62. Utvrđivanje obaveznog književnog djela „Basne“, Ezop
63. Obrada pjesme (ili po izboru)
64. Obrada pjesme (ili po izboru)
65. Obrada pjesme (ili po izboru)
66. Obrada pjesama (ili po izboru)
67. Obrada pjesme (ili po izboru)
68. Obrada pjesme (ili po izboru)
69. Obrada teksta (ili po izboru)
70. Obrada lektire
71. Obrada lektire

- IZRAŽAVANJE I STVARANJE – 32 časova
- 1. Govorna vježba: „Kako sam proveo/la letnji raspust”
- 2. Pismeno izražavanje: “Doživljaj s letnjeg raspusta”
- 3. Pismena vježba: Pismeno pričanje s datim početkom
- 4. Pismeno izražavanje: „Pomogao sam jednom djedi“
- 5. Vježbe u izražajnom čitanju i prepričavanju narodne priče
- 6. Izražajno recitovanje pjesme (ili po izboru)
- 7. Pismeno izražavanje: Prepričavanje teksta

8. Pismeno izražavanje: „Moja učiteljica“ - opis
9. Izražajno recitovanje pjesme
10. Usmeno i pismeno izražavanje „Šta želim postati kada porastem“
11. Usmeno i pismeno izražavanje „Gdje ti je pogriješio drug/arica“
12. Izražavanje i stvaranje: Opisujemo predmet
13. Vježbe u pismenom prepričavanju priče
14. Izražavanje i stvaranje: Pisanje novogodišnje čestitke
15. Govorna i pismena vježba „Moje novogodišnje želje“
16. Usmeno izražavanje: „Kako sam proveo zimski raspust?“
17. Pismena vježba – sastav po nizu slika
18. Usmeno i pismeno izražavanje „Opis zime“
19. Usmeno i pismeno izražavanje: Pričanje po datom početku
20. Izražavanje i stvaranje: Pisanje pjesme za visibabu
21. Pismena vježba: Priča po datim riječima
22. Pismena vježba: prepričavanje basne
23. Pismeno izražavanje: Vježbe s prepričavanjem teksta
24. Izražavanje i stvaranje: Pisanje čestitke i stihova za mamu
25. Vježbe s dramatiziranjem teksta
26. Pismena vježba: Pričanje s datim početkom
27. Pismeno izražavanje: Opisivanje bića
28. Pismena vježba: Pričanje s datim početkom: (po izboru)
29. Izražajno recitovanje pjesme
30. Pismeno izražavanje: Priča prema datim slikama
31. Izražavanje i stvaranje: Sastav s datim riječima
32. Izražajno recitovanje pjesme

- **MEDIJUMSKA KULTURA – 8 časova**
 1. Gradska biblioteka

2. Dječiji pečat
3. Teatar
4. Radioemisija i TV - emisija
5. Gledanje narodne priče
6. Film i crtani film
7. Gledanje crtanoog filma
8. Internet

3. Didaktičke preporuke

Sadržina skraćenog nastavnog programa iz predmeta bosanski jezik omogućuje integrisano i racionalno planiranje nastave s predmetima: engleski jezik, društvo, prirodne nauke, matematika, likovno obrazovanje i muzičko obrazovanje.

Preporuka za korištenje godišnjeg fonda časova iz ovog skraćenog nastavnog programa iz bosanskog jezika u trećem razredu je: Početno čitanje i pisanje (ćirilica) – 64 časova; Jezik – 17 časova; Izražavanje i stvaranje – 32 časova i Medijumska kultura – 8 časova.

Planiranje nastavnog programa iz bosanskog jezika treba biti u koordinaciji s nastavnim planom i programom za ovaj predmet i da obuhvata programske sadržine svih obrazovno-vaspitnih područja.

Tokom određivanja broja časova predmetnih područja treba se imati u obzir i specifičnost uslova za izvođenje ove nastave gdje radi nastavnik, uslove u domovima učenika kao i potrebe i preporuke momentalnog stanja radi kojeg se i realizuje skraćeni nastavni progam.

Planiranjem se uzima u obzir i respektivna vrijednost strukturnih područja. Isto tako, treba uvažiti i fakat da je programskim sadržajima iz predmetnog područja, u planu za rad daje se mjesto i planira se vrijeme za njihovu realizaciju prema njihovoj obrazovno-vaspitnoj vrijednosti u odnosu na progamske ciljeve i zadatke. Početna osnova tokom planiranja su ciljevi i nastavna materija, a vremenski rok da zavisi od njih. Pristup ka istim sa strane nastavnika treba

biti na taj način da učenici stiču trajna znanja koja će za njih biti primjenljiva u daljem školovanju i poslije završetka istog.

Toko obrade sadržina iz svakog programskog područja dobro bi bilo da se nadopunjuje s drugim područjem. Potrebno je da učenici čitaju na časovima za praćenje i korekciju od nastavnika, da posvjete pažnju pravopisu, pričanju i pravogovoru. Treba izgraditi jezičke kompetencije i vještine kod učenika.

U ovom skraćenom nastavnom programu izuzete su nastavne sadržine koje se odnose na mjesec septembar (obrada tekstova, pjesme za septembar i praznik 8-septembar) i izbjegnute su sadržine koje predviđaju grupne posjete (posjete teatra, bioskopa i sl.)

Nastavna sredstva:

- udžbenik izabran na nivou škole iz odgovarajućeg predmeta, odobren sa strane ministra;
- enciklopedije, rječnici i sl.;
- Internet, obrazovni softver;
- časopisi списанија – tradicionalo potvrđeni časopisi za djecu (odobreni časopisi);
- audio-vizuelna sredstva i druga sredstva u zavisnosti od predmeta
- CD (književni tekstovi, zvučni zapisi);
- drugi izvori učenja u neposrednoj okolini: spomenici kulture, muzeji, domovi kulture, biblioteke, bioskopi, pozorišta, nacionalni parkovi (ukoliko omogućavaju uslovi) itd.

4. Normativ za nastavni kadar

Skraćeni nastavni program iz Bosanskog jezika za treći razred realizuje nastavnik saglasno normativu za nastavni kadar dat u redovnom nastavnom programu.

Скратената наставна програма по предметот Босански јазик за трето одделение на деветгодишното основно образование ја утврди

Арх. Бр. 12-10262/3

01.10.2020

Министер за образование и наука

Мила Царовска